

PRZYRODA
KLASA IV
SZKOŁA PODSTAWOWA
PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA

WSiP

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania bieżących, śródrocznych i rocznych ocen z przyrody w klasie 4

Dział 1. Poznawanie przyrody.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

- wymienia źródła wiedzy o przyrodzie;
- wymienia zmysły potrzebne do poznawania przyrody;
- podaje przykłady obiektów, które można obserwować przez lupę;
- podaje przykłady organizmów, obiektów i zjawisk, które można obserwować;
- wyjaśnia, kiedy jest nam potrzebna znajomość kierunków świata;
- wyznacza kierunki świata za pomocą gnomonu i Słońca;
- wyjaśnia znaczenie pojęć: *wschód Słońca*, *górowanie Słońca*, *zachód Słońca*;
- wymienia daty rozpoczynające kalendarzowe pory roku;
- wyjaśnia znaczenie pojęć: *równonoc* i *przesilenie*;

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, oraz:

- określa, co to jest przyroda;
- podaje po dwa przykłady obserwacji przyrodniczych, w których wykorzystuje się lornetkę;
- wymienia zasady bezpieczeństwa, których należy przestrzegać, prowadząc obserwacje przyrodnicze;
- posługuje się kompasem przy wyznaczaniu kierunków świata;
- określa długość dnia (od wschodu do zachodu Słońca);
- wyjaśnia znaczenie pojęć: *równonoc* i *przesilenie*;

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dostateczną, oraz:

- wyjaśnia, do czego jest potrzebna mapa, kompas i taśma miernicza;
- wymienia sposoby dokumentowania obserwacji przyrodniczej;
- opisuje kierunki świata na róży kierunków;
- określa kierunki świata w terenie;
- wyjaśnia pojęcie widnokręgu;
- analizuje zależności między długością cienia a wysokością Słońca nad widnokręgiem;
- opisuje ilustracje pokazujące drogę Słońca nad widnokręgiem w zależności od pór roku;

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dobrą, oraz:

- wyjaśnia, co to są narządy zmysłów i jaka jest ich rola w poznawaniu przyrody;
- wyjaśnia, co to jest obserwacja przyrodnicza;
- opisuje sposoby wyznaczania kierunków świata w sytuacji, gdy nie ma przyrządów i gdy nie widać Słońca;

- charakteryzuje widnokrąg w mieście i na wsi;

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:

- wyjaśnia, jakie są źródła wiedzy o przyrodzie;
- wyjaśnia, dlaczego droga Słońca nad widnokregiem odbywa się w cyklu dobowym;

Dział 2. Orientacja w terenie i pogoda

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

- wyjaśnia, co to jest plan;
- podaje przykłady zastosowania planów;
- wymienia stałe elementy mapy;
- wskazuje plany miast wśród innych map;
- wymienia sytuacje życiowe, w których plan miasta jest niezbędny;
- wymienia składniki pogody;
- przyporządkowuje składniki pogody do urządzeń pomiarowych;
- przedstawia składniki pogody za pomocą symboli graficznych;
- wymienia niebezpieczeństwa związane z pogodą;

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, oraz:

- rozpoznaje na mapie znaki topograficzne liniowe, powierzchniowe i punktowe podaje ich przykłady;
- rozpoznaje mapę topograficzną wśród innych map do wyboru;
- odczytuje informacje z planu miasta i mapy topograficznej w podstawowym zakresie;
- wskazuje ulice i określa kierunki, w których przebiegają, np. z północy na południe;
- pokazuje na planie punkty wymienione przez nauczyciela;
- określa kierunki świata na mapie topograficznej i planie miasta;
- wymienia jednostki pomiaru składników pogody;
- odczytuje składniki pogody z mapy pogody;
- odczytuje składniki pogody z mapy pogody;

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dostateczną, oraz:

- wyjaśnia, dlaczego nie można narysować planu klasy bez zmniejszenia jej wymiarów;
- określa kierunki świata na mapie topograficznej i planie miasta;
- planuje trasę wycieczki po mieście lub po najbliższej okolicy z uwzględnieniem najciekawszych punktów lub punktów wskazanych przez nauczyciela,
- rozróżnia opady i osady atmosferyczne;
- określa pogodę na podstawie mapy pogody wybranej części kraju;
- opisuje, jak należy zachować się podczas wichury, ulewy i śnieżycy;

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dobrą, oraz:

- planuje i opisuje trasę wycieczki, określając kierunki świata;
- na podstawie prognozy pogody opisuje jej składniki;
- rozróżnia pory roku na podstawie wybranych map pogody;
- opisuje zjawisko tęczy;

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:

- rozróżnia przykładowe rodzaje chmur i przewiduje na podstawie ich wyglądu zmiany w pogodzie;
- przedstawia mapę pogody na podstawie prognozy słownej;
- opisuje zasadę działania piorunochronu;

Dział 3 Ja i moje ciało.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

- podaje przykłady narządów w organizmie człowieka oraz ich funkcje;
- wskazuje na planszy podstawowe części szkieletu;
- omawia rolę układu pokarmowego;
- omawia rolę układu pokarmowego;
- wymienia główne funkcje krwi;
- wskazuje na planszy układ nerwowy;
- opisuje zmiany zachodzące w organizmach dziewcząt i chłopców okresie dojrzewania;
- wymienia zmysły człowieka i wskazuje je na własnym organizmie;
- podaje zasady pielęgnacji skóry, włosów, zębów i paznokci;

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, oraz:

- wskazuje, że podstawowym elementem budującym organizm jest komórka;
- wymienia główne układy narządów organizmu człowieka;
- wymienia funkcje szkieletu;
- wskazuje na modelu szkieletu człowieka rodzaje połączeń kości;
- zna zasady zdrowego odżywiania się;
- wskazuje na schematach budowy układu oddechowego tworzące go narządy i podaje ich nazwy;
- omawia rolę serca;
- nazywa podstawowe elementy układu nerwowego;
- wyjaśnia, na czym polega dojrzewanie dziewcząt i chłopców;
- podaje podstawowe zasady dbania o słuch i wzrok;
- opisuje rolę poszczególnych zmysłów w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego;
- uzasadnia, dlaczego nie należy słuchać zbyt głośnej muzyki oraz korzystać zbyt długo z telefonów komórkowych;
- omawia znaczenie czystości odzieży, obuwia, bielizny i otoczenia dla utrzymania zdrowia;

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dostateczną, oraz:

- wskazuje na schematach budowy układu pokarmowego tworzące go narządy i podaje ich nazwy;
- wskazuje dwa przeciwstawnie działające mięśnie, np. zginacz i prostownik przedramienia;
- wskazuje na modelu szkieletu człowieka rodzaje połączeń kości;
- wskazuje na schematach budowy układu pokarmowego tworzące go narządy i podaje ich nazwy;
- uzasadnia, dlaczego oddychanie przez nos jest zdrowsze niż przez usta;
- opisuje rodzaje naczyń krwionośnych;
- określa rolę układu rozrodczego kobiety i układu rozrodczego mężczyzny;
- wskazuje na planszy rozmieszczenie narządów rozrodczych kobiety i mężczyzny;
- wskazuje czynniki wpływające pozytywnie i negatywnie na rozwój wskazuje czynniki wpływające pozytywnie i negatywnie na rozwój;
- omawia rolę układu nerwowego w funkcjonowaniu organizmu;
- omawia części układu nerwowego;
- podaje przykłady ubioru dostosowanego do pory roku i rodzaju pracy;
- uzasadnia, dlaczego nie należy słuchać zbyt głośnej muzyki oraz korzystać zbyt długo z telefonów komórkowych;
- opisuje poprawne zasady mycia zębów;

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dobrą, oraz:

- omawia funkcje układów narządów w organizmie;
- wskazuje główne mięśnie organizmu człowieka;
- wymienia rodzaje zębów człowieka i podaje ich funkcje;
- opisuje proces wymiany gazowej zachodzący w płucach;
- na podstawie ryciny omawia budowę serca;
- omawia części układu nerwowego;
- wskazuje na planszy rozmieszczenie narządów rozrodczych kobiety i mężczyzny;
- charakteryzuje etap dojrzewania;
- wymienia substancje wydalane i wydzielane przez skórę;
- podaje przykłady świadczące o ochronnym działaniu zmysłów dla organizmu;
- wymienia substancje wydalane i wydzielane przez skórę;

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:

- omawia budowę i funkcjonowanie stawu;
- wykazuje związek między budową a rolą krtani;
- wymienia funkcje, jakie pełnią mózg i mózdzek;
- określa rolę poszczególnych narządów w układzie rozrodczym męskim i układzie rozrodczym żeńskim;

- wyjaśnia, dlaczego przestrzeganie higieny osobistej jest obowiązkiem każdego człowieka;
- uzasadnia, że zmysły chronią organizm przed niebezpiecznymi czynnikami zewnętrznymi;

Dział 4. Ja i moje otoczenie.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

- wymienia trzy podstawowe grupy ciał stałych w zależności od ich właściwości fizycznych;
- odróżnia środki szkodliwe po oznaczeniach na opakowaniu lub etykiecie;
- wskazuje sposoby postępowania podczas opatrywania otarcia lub skaleczenia,
- wyjaśnia, co to są choroby zakaźne;
- wymienia typowe objawy alergii;
- wymienia podstawowe zasady zdrowego stylu życia;
- podaje przykłady potraw, których powinna się wystrzegać osoba prowadząca zdrowy styl życia;

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, oraz:

- wymienia trzy stany skupienia substancji;
- na podstawie instrukcji omawia sposób posługiwania się środkami czystości;
- opisuje sposoby zabezpieczania ciała przed skutkami nadmiernego promieniowania słonecznego;
- podaje przyczyny uszkodzeń skóry;
- opisuje objawy złamania kości;
- opisuje podstawowe sposoby zapobiegania chorobom zakaźnym;
- opisuje zachowania chroniące człowieka przed zakażeniem się grzybicą;
- wymienia sytuacje, w których należy powiedzieć „nie”;
- wymienia czynniki mające szkodliwy wpływ na organizm człowieka;
- wymienia czynniki mające szkodliwy wpływ na organizm człowieka;

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dostateczną, oraz:

- opisuje trzy stany skupienia substancji w zależności od ułożenia drobin oraz możliwości ich przemieszczania się;
- opisuje trzy stany skupienia substancji w zależności od ułożenia drobin oraz możliwości ich przemieszczania się;
- opisuje trzy stany skupienia substancji w zależności od ułożenia drobin oraz możliwości ich przemieszczania się;
- wyjaśnia, co to jest uzależnienie;
- wyjaśnia, dlaczego należy zachować postawę asertywną w sytuacji bycia namawianym do zapalenia papierosa, wypicia alkoholu lub spróbowania narkotyków;

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dobrą, oraz:

- interpretuje szkodliwość produktu oznaczonego kilkoma piktogramami ostrzegawczymi;
- podaje różnice między zwichnięciem a złamaniem;
- wyjaśnia, dlaczego nie należy opalać się bez właściwego zabezpieczenia skóry;
- wyjaśnia, dlaczego w kontaktach ze zwierzętami należy zachować szczególną ostrożność;
- opisuje skutki działania nikotyny na organizm człowieka;
- wyjaśnia, dlaczego znajomości zawarte przez internet mogą być niebezpieczne;
- wyjaśnia, dlaczego bycie życzliwym dla innych ma wpływ na zdrowie człowieka;

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:

- określa szkodliwe dla zdrowia skutki działania preparatów drażniących, żrących, wybuchowych i toksycznych;
- wymienia rodzaje uszkodzeń ciała i opisuje sposoby udzielania pierwszej pomocy;
- opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych;
- wyjaśnia, co oznaczają pojęcia: *alergia, alergolog*;
- uzasadnia stwierdzenie: *Zdrowie w dużej mierze zależy od nas samych*;
- opanował wszystkie treści kształcenia wymagane podstawą programową;
- może dysponować wiedzą i umiejętnościami wykraczającymi poza wymagania edukacyjne na ocenę bardzo dobrą;
- samodzielnie i twórczo rozwiązuje zadania i formułuje opinie;
- podejmuje wykonanie dodatkowych zadań;
- korzysta z różnorodnych źródeł informacji;
- wykonuje wszystkie zadania terminowo;

Dział 5. Środowisko przyrodnicze najbliższej okolicy.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

- podaje przykłady elementów przyrody ożywionej i nieożywionej;
- wymienia formy ukształtowania terenu;
- wymienia najważniejsze cechy środowisk lądowych;
- rozpoznaje pospolite drzewa, krzewy i rośliny zielne występujące w najbliższej okolicy;
- rozpoznaje pospolite zwierzęta występujące w najbliższej okolicy;
- wymienia warstwy roślinności w lesie;
- rozróżnia cudzożywny i samożywny sposób odżywiania się organizmów;
- na wybranych przykładach przedstawia przystosowania zwierząt roślinożernych i mięsożernych do zdobywania pokarmu;
- podaje przykłady wykorzystywania łąk przez człowieka;
- wymienia produkty otrzymywane z poszczególnych zbóż;
- wymienia wody występujące w najbliższej okolicy;
- podaje przykłady wód płynących i stojących;

- wymienia korzyści, jakie daje organizmom środowisko wodne;
- podaje przykłady ryb słodkowodnych występujących w Polsce;

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, oraz:

- wymienia rodzaje skał (lite, luźne i zwięzłe);
- wyjaśnia, co to są skały i minerały;
- wskazuje, które z form są wklęsłe, a które wypukłe (na fotografiach, modelach lub w terenie);
- rozpoznaje na ilustracjach i nazywa poszczególne formy ukształtowania terenu;
- podaje przykłady sposobów przetrwania zimy przez rośliny i zwierzęta;
- wskazuje różnice między drzewem iglastym a drzewem liściastym;
- wyjaśnia, czym różni się drzewo od krzewu i rośliny zielnej;
- wskazuje pień i koronę drzewa;
- wyjaśnia, co to jest las;
- podaje podstawowe zasady zachowania się w lesie;
- omawia znaczenie tablic informacyjnych umieszczanych przy wejściu do lasu;
- podaje przykłady grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących;
- opisuje, jak można poznawać las za pomocą różnych zmysłów;
- podaje przykłady znaczenia roślin w przyrodzie i życiu człowieka;
- wykazuje różnorodność sposobów polowania zwierząt mięsożernych;
- rozpoznaje typowe rośliny łąkowe;
- rozpoznaje zboża uprawiane w Polsce;
- podaje przykłady roślin warzywnych;
- podaje przykłady zbiorników sztucznych i naturalnych;
- omawia wykorzystanie wód płynących i stojących;
- wskazuje najważniejsze przystosowania ryb do życia w środowisku wodnym;

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dostateczną, oraz:

- odróżnia skały lite od pozostałych, rozpoznaje granity i piaskowce;
- rozpoznaje w krajobrazie elementy przyrody ożywionej i nieożywionej;
- charakteryzuje różne rodzaje skał i rozpoznaje je;
- wyjaśnia, co to są surowce mineralne, podaje ich podział;
- rozpoznaje w krajobrazie elementy przyrody ożywionej i nieożywionej;
- charakteryzuje różne rodzaje skał i rozpoznaje je;
- wskazuje i nazywa elementy pagórka;
- rozpoznaje zbocza łagodne i strome;
- podaje przykłady przystosowań roślin do warunków suchych i wilgotnych;
- podaje przykłady bylin występujących w najbliższej okolicy;
- wymienia funkcje lasu;
- podaje przykłady roślin tworzących poszczególne warstwy lasu;
- nazywa rośliny oleiste;
- określa cel tworzenia pól uprawnych;
- wyjaśnia pojęcia: *bagno, staw, jezioro*;

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dobrą, oraz:

- wyjaśnia, co to są surowce mineralne, podaje ich podział;
- podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych;
- wskazuje na modelu i nazywa elementy doliny rzecznej;
- podaje, które rośliny są nazywane bylinami;
- wyjaśnia różnice między lasem liściastym, iglastym i mieszanym;
- opisuje, jak można poznawać las za pomocą różnych zmysłów;
- wyjaśnia znaczenie ściółki leśnej dla życia w lesie;
- opisuje zastosowanie i wykorzystanie różnych rodzajów i różnych części roślin;
- wskazuje różnice między polem uprawnym a łąką;
- wyjaśnia, co to jest źródło i ujście rzeki;
- wyjaśnia, co to jest nurt rzeki;
- opisuje naturalne i sztuczne zbiorniki wodne i rozpoznaje je w terenie;

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:

- podaje przykłady surowców jubilerskich;
- wskazuje na modelu i nazywa elementy doliny rzecznej;
- podaje różnice między roślinami jednorocznymi, dwuletnimi i wieloletnimi;
- wyjaśnia znaczenie pojęć: *buczyna*, *bór*, *las mieszany*;
- prezentuje samodzielnie opracowany regulamin zachowania się w lesie;
- wyjaśnia, dlaczego rośliny runa leśnego kwitną wczesną wiosną;
- wyjaśnia, co to są rośliny zbożowe, okopowe, oleiste;
- charakteryzuje wpływ różnych czynników na wody powierzchniowe;
- opisuje skutki powodzi;
- opisuje działalność rzeki (żłobienie koryta, podmywanie brzegów, transport piasku i inne);
- wyjaśnia zasadę działania pęcherza pławnego;
- opanował wszystkie treści kształcenia wymagane podstawą programową;
- może dysponować wiedzą i umiejętnościami wykraczającymi poza wymagania edukacyjne na ocenę bardzo dobrą;
- samodzielnie i twórczo rozwiązuje zadania i formułuje opinie;
- podejmuje wykonanie dodatkowych zadań;
- korzysta z różnorodnych źródeł informacji;
- wykonuje wszystkie zadania terminowo;

Dział 6. Krajobraz najbliższej okolicy.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

- opisuje dzisiejszy wygląd krajobrazu w mieście i na wsi;
- wymienia obiekty budowlane wykonane przez człowieka wpływające na krajobraz;
- wymienia składniki krajobrazu wiejskiego i miejskiego;
- podaje przykłady krajobrazów antropogenicznych;
- wymienia składniki krajobrazu antropogenicznego w najbliższej okolicy;
- wymienia składniki krajobrazu najbliższej okolicy;
- wymienia formy ochrony przyrody w Polsce;

- opisuje podstawowe zasady zachowania się na terenie parku narodowego;

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, oraz:

- opisuje, jak wyglądał krajobraz przed setkami lat (na podstawie ryciny) i czym zajmowali się ludzie;
- omawia, jakie zmiany krajobrazu następowały w ciągu stuleci pod wpływem działalności człowieka;
- charakteryzuje krajobraz wiejski i miejski;
- opisuje elementy krajobrazu antropogenicznego w najbliższej okolicy;
- rozróżnia aktualne i dawne elementy krajobrazu najbliższej okolicy;
- podaje przykład parku narodowego położonego najbliżej miejsca zamieszkania i wskazuje go na mapie;

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dostateczną, oraz:

- porównuje krajobraz miejski i wiejski;
- opisuje krajobrazy zdewastowane przez człowieka, np. tereny kopalń odkrywkowych;
- uzasadnia zależność krajobrazu rolniczego od pór roku;
- opisuje krajobraz najbliższej okolicy;
- wskazuje miejsca w najbliższej okolicy zasługujące na ochronę i uzasadnia swój wybór;

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dobrą, oraz:

- wyjaśnia, dlaczego krajobraz rolniczy zalicza się do krajobrazów częściowo przekształconych;
- porównuje krajobrazy dużego i małego miasta;

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:

- wyjaśnia, na czym polega rekultywacja krajobrazu;
- porównuje krajobrazy rolnicze nizinne i górskie;
- definiuje pojęcia: *krajobraz rolniczy* i *krajobraz miejski*;
- wyjaśnia różnice między pojęciami *rewitalizacja* i *rekultywacja*;

DO OCENY CELUJĄCEJ Z WSZYSTKICH DZIAŁÓW

- opanował wszystkie treści kształcenia wymagane podstawą programową;
- może dysponować wiedzą i umiejętnościami wykraczającymi poza wymagania edukacyjne na ocenę bardzo dobrą;
- samodzielnie i twórczo rozwiązuje zadania i formułuje opinie;
- podejmuje wykonanie dodatkowych zadań;
- korzysta z różnorodnych źródeł informacji;
- wykonuje wszystkie zadania terminowo.